

Pilavisan

Medlemstidning för Folkdansringen Skåne - Årgång 72 - Nummer 1 - 2017

foto
Marco Gjinijs/
Kola Productions

**Folk & Världs
MUSIKGALAN**
Helsingborg 11-19 mars 2017

Systerpolskan

foto
Lina
Engström

Frida Höfling, Emma Engström

foto
Marta
Thissner

Sara & Samantha

Detta får du inte missa!

Folk & Världsmusikgala, med kringaktiviteter, i Helsingborg den 11-19/3.

Under veckan kan du

- lyssna på lunchkonserter och föredrag om, t.ex: folklig dans - från bondesamhälle till nutid
- gå på dans, prova på musik - Skånska polskor, Serbisk folkdans, Skånsk menuett
- se hur en instrumentmakare arbetar & tänker
- avnjuta seminarier och workshops

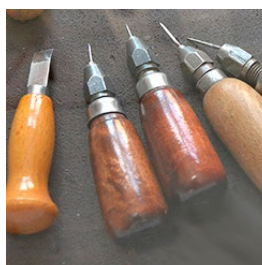
Mycket är gratis men inte allt. Vill du t.ex. ha en biljett till onsdagens konsert med Ale Möller Band eller lördagens Galakonsert är det hög tid att boka. BOKA NU!!!

Sid 4-5

Archaeomusica - Musik, så började det.

Bland uråldriga instrument
och lite nyare reflektioner på
Ystads museum

Sid 3

Hattmuseet P Borgquist i Trelleborg

Under sent 1800-tal växte
och blomstrade Trelleborg,
alla behövde hattar och
mössor.

Sid 6

pilavisan@folkdansringen.se

Utges av Folkdansringen Skåne

www.folkdansringen.se/skane

Redaktion

Anna Månsson

Ronny Månsson

Ansvarig utgivare:

Marianne Halling

Minnesbergs Byaväg 16-0

231 95 Trelleborg

Tfn: 073-326 49 26

Redaktionellt material:

Skriv, ta bilder, skicka in!

Låt alla medlemmar få ta del av dina upplevelser.

Vi kan inte garantera att allt material kommer med, men vi gör vad vi kan.

Vi förbehåller oss rätten att redigera text samt att utföra normal bildbehandling.

Artiklar och bilder måste vara försedda med namn på författare och fotograf samt godkännande att materialet får publiceras i Pilavisan och på Folkdansringen Skånes hemsida.

Materialdagar:

Pilavisan nr 1 vecka 03

Pilavisan nr 2 vecka 16

Pilavisan nr 3 vecka 33

Pilavisan nr 4 vecka 44

Beräknad utgivningsvecka:

Pilavisan nr 1 vecka 07

Pilavisan nr 2 vecka 20

Pilavisan nr 3 vecka 35

Pilavisan nr 4 vecka 48

Temanummer kan förekomma

Utges av Folkdansringen Skåne

Foto Ledaren

Werner Verheesen

Bild och layoutbearbetning

Ronny Månsson

Ledare

Marianne Halling

God fortsättning på ett spännande 2017!

Dagarna börjar bli lite ljusare och träningarna är i full gång inför sommarens uppvisningar och resor MEN även om vi längtar efter detta så är det så mycket mer som våra danskvällar ger; gemenskap, nya vänner – gamla vänner, kunskap, motion etc. Våra föreningar har funnits länge, närmare 100 år i vissa fall. Hur tar vi tillvara på all den kunskap som finns samlad i distriktet? Har någon förening testat berättarkvällar? Pubkväll med quiz? Berätta vad ni gör?

Distriktet har med hjälp av olika föreningar varit aktiva i evenemanget omkring Folk- och världsmusikgalan i Helsingborg 18 mars. Längre fram i tidningen hittar du program och schema till alla intressanta seminarier, work shops, konserter, uppvisningar i foajén på Dunkers m.m. Tänk på att även kolla hemsidan www.folkgalan.se där uppdateringar sker och där ev. ändringar står. Ta chansen att ta del av dagen som erbjuder så mycket gratis.

Den 19 augusti äger årets stora dans händelse rum i Eslöv! Alla Skånes medlemmar är inbjudna att ta del av kaset. Barnuppvisning, parad, gemensam dans och ännu mer dans hela kvällen. Mer information kommer fortlöpande men spar dagen.

Årsmötet blir lördag den 22 april i Bjuv. Information skickas ut till alla föreningar via mail. Jag hoppas att alla föreningar har någon representant att skicka.

Välkomna!

Marianne

Kalendarium

På Skåneringens hemsida finns information om tre kurser,

<http://www.folkdansringen.se/skane/>

Lördagen 4 mars 2017, kl. 09.00–16.30, kurs "Tillverkning av tenstrådsarmband" i Ängelholm.

Helgen, 25-26 mars 2017, lör. kl. 10-16, sön. kl. 11-16.

"Kurs i två dagar med Skånska Polskor" i Helsingborg

Arkivcentrum Syd inbjuder till 2 dagars kurs, mån. 27 mars och 3 apr. kl. 18.00 - 20.30. Grund- och fortsättningskurs i att "Ordna och bevaka föreningens arkiv". Anmälan och mer information: Skanekurser@folkdansringen.se

Helgen, 12-14 maj 2017, lägret "Piledansen" med tävling, för ungdomar i åldern 13-19 år, i Dösjebro.

Reservera redan nu lördagen 19 aug. Planering är på gång för en hel dag med dans och umgänge för Skåneringens dansare, förlagt till Eslöv. Se sid 11, information kommer på Skåneringens hemsida.

Fredagarna 24 mars och 28 apr. arrangerar FV Helsingborg dans i Brunnsberga, med dansutläring från kl. 18.30 som fortsätter med dans kl. 19.30 - 22.00.

<http://www.folkdansensvannerhbg.se/>

Lördagen 2 juli är det Möllans dag. Ett flertal möllor är öppna för besök och bjuder på olika arrangemang, musik- och folkdansuppvisning, demonstration av hantverk, försäljning m.m. Se <https://www.hembygd.se/foreningen-skanska-mollor>

Innehållsförteckning:

Sid 2 Ledare

Sid 2 Kalendarium

Sid 3 Nösåla

Sid 3 Archaeomusica - musik så började det

Sid 4-5 Folk och världs-musikgala i Helsingborg

Sid 6 Hattmuseet P Borgquist

Sid 7 Dansa till musik och spela till dans

Sid 8 Mångkulturellt i vackra bygdekkläder.

Sid 9 Barsebäcks folkdanslag besökte St Petersburg

Sid 10 Julotta i Oxie kyrka

Sid 10 Detaljen

Sid 10 Nästa nummer

För gammal och ung från vår till höst, Nösådala loge har högt i tak.

Med värmande vårsolen lockas "man ur huse" för spel, dans och umgänge i och invid vår loge. Logen fylls av liv och utanför sväller trädens knoppar. Långbordet dukas i aftonsole. Äppelblomning och bikupornas bedövande sötma ramar in barnens tummelplats. Solen stiger allt högre. Dansare och spelmän släcker törsten i kastanjens skugga. Det prasslar i "kollektthatten" av inbjudna spelmäns resebidrag. Kaffekorgar med olika väldoftande och spännande innehåll - som ibland skickas runt. Barn som spontanpassas av nå'n äldre så föräldrarna får spela o dansa. Ladusvalornas ungar bligar från "hanabandet", fjärtar, tar en lov och fångar en fluga. Barn upptäcker och avnjuter högsommarens primörer, leker, dansar och somnar på en filt. Läsvrå med äpplen, björnbär och vindruvor under kastanjen till fotogenlampa och kattspinn. Åter letar vi den sista bleka kvällssolen för fikar och kompletterar med fotogenlampor. Löven gulnar och prasslar. Fladdermöss och nå'n kulen bålgeting i födosök. Logportarna får stängas till för att spara på värmen. Vi dämpar "estrads"belysningen. Elise Bolls minivernissage kommer ånyo till sin rätt. Fullmånen hänger som ett moget transparent äpple över träden. Frost på biltaken kastar reflexer. Ännu en sommar att summera. Den 5:e. Det är drag i Nösådala loge.

Nösådala loge, hos Elsie Trulsson och Per Friberg (strax utanför Hässleholm): en från mitten av maj till mitten av september veckovis återkommande tummelplats för spel och buskspel, dans och lek, umgänge och avkoppling. En minispelmansstämma (sommaren 2016 var gästantalet 10 - 30 /kväll) för gammal o halvmodern, lokal och importerad företrädesvis akustisk musik. Det kommer en blänkare i Runtenom (Skånes Spelmansförbunds medlemstidning) och i Pilavisan, om kommande säsong. (2017)■

text Elsie Trulsson

Archæomusica - musik så började det!

Detta kommer att handla om musik, eller ska vi säga att det handlar om kommunikation?

Inom marknadsföringen fick jag tidigt lära mig ramsan

**Vem?, Säger Vad?, Till Vem?,
Genom Vilka kanaler?**

Detta kan man tillämpa på dagens digitala värld. Det går också att tillämpa på de instrument som fanns för kanske 40 000 år sedan.

Någon (Vem?, sändare) I detta fall var det en i "stammen" som ville berätta något (Vad?) Till förmodligen andra i stammen (Vem?, mottagare), som skulle reagera på budskapet Genom (vilka kanaler?). Kanalen var i samtliga fall densamma - luft. Genom att framkalla ljud, kunde man få fram sitt budskap. Det var som en radiosändning - en till många, broadcast.

Från de första instrumenten som kanske mest var till för att "föra oväsen" så man kunde skrämja bort djur eller varna för annan fara, till att tillfredsställa våra sinnen med ljuva toner. Kanske var det från början ett rop, jag finns här, var finns du? En tidig kärlekssång! :-))

Musik och instrument har med andra ord använts under lång tid och med olika önskemål om reaktion och aktivitet. Ett instrument som vi alla är bekanta med är vårt tal och vår sång där munhålan är klanglådan. Öva på, skicka dina budskap! (IRL = in real life)

Långa frekvenser kan uppfattas på långa avstånd medan kortare frekvenser klingar ut betydligt fortare. Jmfr. hur det är med våra mobiltelefoner Det gamla systemet NMT 450 kunde ha sina sändarmaster på långa avstånd och ändå hålla kontakten. Dagens 4G LTE har frekvenser kring 2600 MHz och kräver tätt mellan sändarna för att nå fram.

På Klostret i Ystad har visats en vandringsutställning som hette Archæomusica - Musik så började det!

Det var och är ett Europeiskt samarbete mellan sju europeiska länder och producerad i Italien. Ystad var enda platsen i Norden som uppmärksammande denna unika berättelse.

Till höger ser du några av de instrument som fanns med i utställningen.

■ text och foto Ronny Månsson

Folk & Världs MUSIKGALAN

Helsingborg 11-19 mars 2017

Folk & Världsmusikgalan växer i Helsingborg

Alla tiders åttonde Folk & Världsmusikgala går av stapeln i Helsingborgs konserthus den 18 mars. Galan omramas i vanlig ordning av seminarier, workshops, en rad andra konserter, dans och spel.

Nordic Showcase är tillbaka och ett digert program på Dunkers Kulturhus gör 2017 års gala till en av de innehållsrikaste.

För ett detaljerat program besök:

folkgalan.se

Här till höger ser du de artister/grupper som kommer att uppträda på galan den 18:e. [Länk till artister](#)

Markeringar i **blått** betyder att detta sker på Konserthuset. Vid galan kommer det också att delas ut utmärkelse till dem som visat sig extra framgångsrika i sina respektive genrer.

**Årets Artist / Årets Nykomling / Årets Trad / Årets Grupp
Årets Dans / Årets Hederspris / Årets Arrangör /
Årets Utgåva**

Folk & Världsmusikgalan är så mycket mer än galakonsert med priser och artister på scen. Lika betydelsefullt är alla de kringaktiviteter som kommer att ske.

Dunkers kulturhus kommer att ha en central plats i det som sker under veckan. "Dunkers" kommer att stå som värd för Nordic Showcase och många av de konserter som ges.

För dig som öppnat denna pdf i en dator vill jag upplysa om att internetadresserna är länkade. Klicka och häng med!

Du som valt att skriva ut Pilavisan får själv skriva in adresserna i din "browser".

Seminarier & Workshops lördag 18/3

Workshops:

Instrumentbygge i samspel	kl 10.00 - 11.30
Skånska Polskor, workshop för spelmän	kl 11.00 - 12.30
Workshop i serbisk dans	kl 11.00 - 12.30
Skånsk menuett, workshop för spelmän	kl 12.45 - 13.30
Skånsk menuett, workshop för dansare	kl 13.30 - 14.15

Seminarier:

Folklig dans – från bondesamhälle till nutid
Assar Bengtsson – ett spelmansporträtt
Artister och arrangörer – hur kan vi minska vårt miljöavtryck?
Keep the dream alive – att utmana och utmanas
Köp den blindes sång!
Grenar på samma träd eller helt olika träd?
Utveckling av nya publikgrupper med fokus på etnisk mångfald – strategier för marknadsföring och kommunikation
Jämställdhet på folk/världsmusikscenen i Europa

Medlemstidning för Folkdansringen Skåne - Årgång 72 - Nummer 1 - 2017

Duo Naranjo-Weurlander

Tania Naranjo är en pianist bosatt i Malmö. Här tillsammans med accordeonisten Minna Weurland

foto:
Folk & Världsmusikgalan

Dawda Jobarteh

Född i en griotfamilj i Gambia. Numera bosatt i Köpenhamn

foto:Folk & Världsmusikgalan

Ali Quartet Plus

Ali med gitarristen Patrik Bonnet, dragspelaren Larsemil Öjeberget och Abdulrahman Koujer

foto: Folk & Världsmusikgalan

foto:Marco Gjinis/Kola Productions

Systerpolskan

Sextett av kvinnliga storspelmän från Dalarna och Uppland som Benny Andersson satt ihop

Sara & Samantha

En personlig, djärv och enastående hyllning till tanterna på fäbodvallen och till kvinnorna i folkmusiken

foto: Märta Thieser

foto:Folk & Världsmusikgalan

Tulipalo

Het tornedalsk spelmansmusik och sång på meänkieli är att vänta.

232 strängar

Fiol, kohorn och piano är instrumenten, musikaliskt är det folklåtar kryddade med improvisation...

foto: Lina Engström

foto:Folk & Världsmusikgalan

Robert Robi Svärd

Flamencogitarrist, här med dansaren Ann Sehlstedt och den spanske sångaren Alfredo Tejada

Caro & El Club

Caroline Schröder och Julian Vigil. sydamerikansk musik, mellan Tarantino och Almodóvar

foto: Johan Bergmark

foto:
Ulrica Zwenger

Toni Holgersson

Visans försvarare, hans romska bakgrund präglar också hans låtar

Händer på Dunkers och Nordic Showcase

Artister 2017

Unejogi (SE/EST)

<http://nordicshowcase.se/artists/unejogi-seest>

Nybyggan (SE)

<http://nordicshowcase.se/artists/nybyggan/>

Floating Sofa Quartet (SE)

<http://nordicshowcase.se/artists/floating-sofa-quartet/>

Thov Wetterhus (NO)

<http://nordicshowcase.se/artists/thov-wetterhus-dk/>

Tuuletar (FI)

<http://nordicshowcase.se/artists/tuuletar-fi/>

Skenet (SE)

<http://nordicshowcase.se/artists/skenet-se/>

Spelar torsdag
17 - 22 på
Dunkers.
Se program
nedan

Mames Babegenush (DK)

<http://nordicshowcase.se/artists/mames-babegenush-dk/>

Sara Ajnnak (SE)

<http://nordicshowcase.se/artists/sara-ajnnak-se/0>

Trolska Polska (DK)

<http://nordicshowcase.se/artists/trolska-polska-dk/>

Antti Paalanen (FI)

<http://nordicshowcase.se/artists/antti-paalanen/>

Valkyrien (NO)

<http://nordicshowcase.se/artists/valkyrien-no/>

Spelar fredag
17 - 22 på
Dunkers.
Se program
nedan

Lunch-, eftermiddags-, kvälls- konsert på Dunkers, fri entre'

Måndag kl 12 Åsbo spelmän, Camp Fire Heroes och Nyckelharpslaget 2010

Tisdag kl 12 Ninni och Laif, riksspelmän och synnerligen aktiva musikanter

Onsdag kl 12 Dakshin, Indisk musik med fantastisk trio

Torsdag kl 12 232 Strängar, Frida Höfling, fiol och kohorn, och Emma Engström, piano

Torsdag kl 17 - 22 Nordic Showcase del 1 Nordens bästa folkmusikartister (se ovan) Unejogi (SE-EST), Nybyggan (SE), Floating Sofa Quartet (SE-DK), Thov Wetterhus (NO), Tuuletar (FI), Skenet (SE)

Torsdag kl 19 Breakdance vs folkmusik, Breaking till folkmusik, funkar det?

Fredag kl 12 Per-Axel & Jenny, Två riksspelmän, dansmusik fr förra sekelskiftet

Fredag kl 17 - 22 Nordic Showcase del 2 Nordens bästa folkmusikartister (se ovan)

Samisk akt Mames Babegenush (DK) Sara Ajnnak (SA) Trolska Polska (DK-SE) Antti Paalanen (FI) Valkyrien (NO)

Händer på stan, King's Corner fri entré

Klirrpa bjuder in till sång och musik på puben. (Helsingborgsgrupp) onsdag 15/3 kl. 19 - 21.30

<http://folkgalan.se/program/klirrpa/>

Fira St Patrick's Day på pub.

Firas kl 19.00, OBS! datum 16/3

<http://folkgalan.se/program/st-patricks-day/>

Händer på stan, Mariakyrkan fri entré'

Möte i Mixturen Tisdag kl 19 Pär Moberg och Karin Johansson.

Här möts de i ett varierat program som innehåller både svensk, arabisk och judisk folkmusik, samt lite Buxtehude

<http://folkgalan.se/program/mote-i-mixturen/>

Händer på stan, Stadsbiblioteket fri entré'

Nyckelharpslaget 2010

Onsdag kl 12 Café Birger, Stadsbiblioteket, Bollbrovägen 1

<http://folkgalan.se/program/nyckelharpor/>

Brasklapp!

Här finns en massa händelser och tider om det som sker under veckan. Kolla hemsidan så att inga ändringar har skett. Missa inte en kul-tur i traditionens tecken.

<http://folkgalan.se/program/massan/>
<http://folkgalan.se>
<http://nordicshowcase.se>

■ /Ronny Månsson

Ale Möller Band kommer till Dunkers Kulturhus och höjer temperaturen ett antal grader Dunkers, onsdag 15 mars kl 19. Biljetter på Dunkers biljettcentral <https://dunkerskulturhus.se/besoka/dunkers-biljettcentral/>

<http://folkgalan.se/program/varlds-musikkonsert/>

Mer som händer på Dunkers:

Mässan är öppen kl 10 - 16 Fri entré

Foajéprogram 18 mars:

Musik och dans på Dunkers

- 10.00 Skånska spelemän
- 11.00 Dansföreställningen Rännarstina
- 11.30 Skånes barndanslag tillsammans med Skånes barnspelmanslag
- 12.00 Hallandsfolk
- 12.30 EPOS, kvinnliga folkmusiker från hela världen, bosatta i Sverige. I år bjuds det på en bred palett av musik och dans från många hörn i världen med bland andra Anette Pooja, Mirja Palo, Anna Cochrane, Mona Johansson, Nina Nu, Olia Tavlaridou, Nadia Luis och Ida Meidell Blylod. epos.nu
- 14.00 Serbiska dansföreningen Mladost.
- 14.30 Konsert med kulturskolorna i Helsingborg och Karlstad
- 15.00 Skåne Folk Youth Ensemble

Apolonia kommer till Dunkers den 19/3, förest. kl 13 och 15

Familjeföreställning avslutar galaveckan på Dunkers

En hyllning till friheten!

Medlemstidning för Folkdansringen Skåne - Årgång 72 - Nummer 1 - 2017

Sida 5

Hattmuseet, P Borgquist i Trelleborg

Idet gamla huset på Algatan i Trelleborg ligger sedan 1867 Borgquists hattbutik, verkstad och numera Hattmuseum. Verksamheten lades ner 1978, men lokalerna har inte ändrats, så idag kan besökaren få en autentisk bild av verksamheten som bedrivits där i tre generationer. Där har varit fullt av aktivitet, både högljutt, varmt och dammigt när körsnär och sömmerskor arbetade i filt och päls med tillskärning, sömnad och pressning.

Huset är idag i privat ägo men alla inventarierna ägs av Trelleborgs kommun och guidning sköts av föreningen Gamla Trelleborg. Sällskapet Gammeldansen Vänner och Folkdansen Vänner Malmö blev guidade av bl.a. Per Borgquists barnbarns barn Görel Vilén som gav en målande beskrivning av hur hon som barn lekte i trädgården och i verkstaden samtidigt som familjemedlemmarna arbetade. Tomten som är 110 x 9 meter har inte skiftats. Där fanns förutom det obligatoriska grönsakslandet också höns och kaniner, men framför allt fanns ytor för lek och umgänge. Även verkstaden var lekplats för Görel. Hon fick tidigt lära sig att använda symaskinerna och visade mönster och färdig mössa som hon tillverkat till sin docka enligt konstens alla regler.

Under sent 1800-tal växte och blomstrade Trelleborg. Där fanns båttrafik, stor industri, polis, post, skolor och alla behövde mössor. Uniformsmössor tillverkades (till vissa uniformer olika för vinter och sommar), mössor till student- och realexamen och abiturientmössor som användes fram till ex-

amen efter att studentskrivningarna var godkända. I utställningen på museet fick vi se många olika huvudbonader. Förr förväntades att herrar bar höghatt, cylinderhatt för att vara välklädda i olika sociala sammanhang. Plommonstop har fått sitt namn efter rymdmättet stop som hade samma form som denna hatt. När en hatt av kork visades, skämtade vi om att den var lämplig på sjön som alternativ till livboj. I samband med sista studentexamen 1978 trodde Malte Borgquist att studentmössans tid var förbi, men den har överlevt trots att studentexamen officiellt är historia.

Förutom mössor gjordes pälsarbete i verkstaden. Görels far Malte Borgquist hade mästarbrev som körsnär. I det välmående Trelleborg använde både kvinnor och män pälsstillbehör till ytterkläderna men också hel päls. Farfars yllrock med persiankrage och foder av mårdsinn som fanns bevarad visade hur en välklädd herre kunde se ut. När en päls skulle tillverkas gjordes först en voile, sen ritades mönstret. Skinnet valdes efter användningsområde, om pälsen skulle vara varm att slita på eller ett plagg att framför allt vara fin i. Urvalet var stort, där fanns skinn från bäver, bison, sobel, chinchilla, gråverk (ekorrens vinterpäls), silverräv, mink, mård, persian, utter m.fl. Vid ett arbetsbord berättade Görel att en museiman undrat vilket skadedjur som åsamkat alla små hål i skivan, men det var spikhål efter Maltes pälsarbete. Idag finns moderna beredningsmetoder som ger mjukare skinn. Vissa pälsar har grova täckhår. Genom att rycka bort dessa blir pälsen mjukare och minskar samtidigt ca 50 % i vikt. Idag används sidenfoder i pälsen som också håller ner vikten. Förr användes ylletyg och ullfoder innanför det synliga fodret. För att pälsen ska vara vacker och slitstark avslutades ärmen

med en slitkant på insida. Den såg ut som en dekorativ fläta av sidentyg men var en elastisk veckad rullå som var näst ihop.

År 2014 blev Hattmuseet utnämnt till Årets bästa arbetslivsmuseum av Sveriges totalt 1450 arbetslivsmuseum. Vi gratulerar i efterhand och hoppas att verksamheten i museet fortsätter.

text Anna Månsson
foto Ronny Månsson

Dansa till musik och spela till dans

Under dans- och spelhelgen i Eket upplevde vi hur musik och dans påverkar varandra ömsesidigt. Över 50 personer från Folkdansringen Skåne och Skånes spelmansförbund dansade, spelade, fixade allt praktiskt och umgicks 13 – 14 febr. 2016. Två danskurser och två spelkurser varvades denna innehållsrika helg

Danslärare Julia Persson entusiasmerade oss att uttrycka oss i dansen, vi blev ett instrument i samspel med både musik och danspartner. Dansspelman Olof Göthlin sa att man ska spela på allas nivå vid något tillfälle under konserten, så alla upplever att det funkar. När musiken var svagare kände vi oss mindre och dansade med mindre steg. Men ledarna sa också att som dansare kan man välja att göra motsatt, för att lära sig att se. Vi praktiserade teknik kring steg genom att se, lyssna, variera, improvisera i de tre olika dansstilarna schottis, vals och slängpolska som gav olika möjlighet att experimentera. Fattning ger förutsättning för dansen. Vi fick dansa med hela kroppen. Har ni funderat över hur man gör när man dan-

sar med magen? Det fick vi praktisera under kursen. Vi uppmanades att "Apply yourself", dvs. göra som mentorn säger och lägg till sig själv.

Danslärare Benno Eriksson och Margareta Andersson och dansspelman Urban Welén guidade oss i dans och musik från Gästrikland. Benno berättade om hur han på 1970-talet intervjuade och dokumenterade danser, musik, seder, bruk och skrönor från Gästrikland. Danserna praktiserades då på köksgolvet, dvs. de dansade på fläcken och det är stor skillnad mot att dansa på en dansbana. Benno har studerat dansens karaktär, de ska framföras mycket slätt men med liv och rotation. I dansen härmar och hjälper man varandra. Det handlar om 1800-talets danser och då bestämde mannen allt. Man kunde förr se två gubbar dansa tillsammans, så gjorde de för att lära innan de vågade bjuda upp en flicka. Benno betonade att ingen kan säga att så där var det inte, för vi vet inte med säkerhet. Dansen var allmän förr, man gick inte bara landsvägen fram, utan man dansade längs vägen. Vi fick dansa ex. rumpedarra, gammelschottis, gammelpolska, bonnapolska, svintyska, gubbjuck, slängpolska, trampvals och polkett som är en polka (namnet ändras inte även om det är missvisande)

Parallellt med danskursen höll spellärare Tony Wretling och Pelle Björnlert spelkurs. På lördagskvällen samlades alla till gemensam dans som inleddes med kadrilj med efterdans. Hela kursen avslutades med dans till musikerna från spelkursen.

Benno Eriksson presenterade praktverket "Som förr, äldre dansformer från Gästrikland" bok med CD och DVD, recenserad i Hembygden nr 3, 2015. Benno berättade att han studerade i Uppsala och var aktiv i studenternas folkdans men de dansade enbart efter Gröna boken. Vid ett tillfälle när dansen Jämtpolska efterfrågades insåg han hur mycket mer som fanns inom

dans som borde dokumenteras. Under många år därefter arbetade Benno på sin fritid med att intervjua, filma och spela in band med äldre från sina hemtrakter Hälsingland, S. Dalarna och Gästrikland. Alla utom en familj var födda under 1800-talet. Boken är ett dokument från fältarbetet och beskriver hur man förr roade sig med musik och dans. Tommy Wretling har notsatt de inspelade banden, 101 låtar på CD-skivor med nothäfte. DVD skivor med filmer från 1980-talet ingår också. Benno berättade om en danskavaljer som beskrivs i boken. Flickan höll sin danskavaljer hårt om livet. Mannen höll fiolen bakom flickans rygg och spelade samtidigt. Han hade varit sjöman och fallit genom fallluckan på en båt, brutit benen och fått träben. Efter det kunde han inte arbeta som sjöman, men han var duktig spelman och där var inte träbenet något hinder.

För att genomföra en kurs behövs mycket arbete bakom kulisserna. Mattias Lundgren Skånes spelmansförbund gjorde ett utmärkt jobb som hustomte. Utbildningsrådet hade planerat och såg till att vi fick vällagat energitillskott. Ingrid Tolander, Magnus Wittgren, Marie Ahlström och Palle Jönsson bjöd bl.a. på en oförglömlig köttgryta som kräver planering men sköter sig själv i ugnen. Marie berättade att man tar lagom mycket av de olika ingredienserna: fläskkött i tärningar, äpple i fjärdedelar med skalet kvar, lök i klyftor, morötter i lagom stora bitar, sviskon, äppelcider, fond av höns och grönsaksbuljong. Köttet steks så det får stekyta. Sen läggs allt i en långpanna och eftersteker i ugnen 80 – 85 grader i 2 (två) dygn.

Ronny i redaktionen kompletterade med följande: På lördagen dansade jag från kl. 10.00 på förmiddagen till midnatt, då jag hittade huvudkudden. Musikerna slutade vid 2-tiden, men ingen, ingen fara. De spelade i takt med mina andetag. Jag vaknade bara till när de slutade spela.■

text Anna Månsson

foto Ronny Månsson

Mångkulturellt i vackra bygdedräkter

Dockor i bygdedrätt är en uppskattad gåva i folkdanssamarhang. I presentskåpen finns många dockor som för tankarna till resor, danstillställningar och andra trevligheter. Hemma hos Jan Ryberg på Lindängen i Malmö bor en rekordstor samling dockor klädda i bygdedrätt. När Jan på 1950-talet reste till Mallorca köpte han den första dockan. Han hade inte planerat en stor samling, det bara blev så, dockorna kom till honom, och bosatte sig där. Under sin yrkesverksamhet på ABF gjorde Jan många resor, han arbetade i invandrarnämnden och kulturstödsnämnden, bodde utomlands, arbetade i projekt i Mexiko, Guatemala, en tid i FN, reste och semestrade i alla världsdelar.

Överallt kom dockorna till honom och samlingen växte. Varje docka är unik och speglar sin födelseort. De holländska dockorna bär förstås traskor, andra dockor har redskap, föremål och kläder som är typiska för deras hemtrakter. Olika yrken och samhällsklasser är representerade, bl.a. flera präster. Alla dockor är välklädda, många med spets, paljetter och färgglada handgjorda dräkter, får man bara en uppsättning kläder så är det klart att den ska spegla ursprunget och vara fin. Från Europa ingår i stort sett dockor från alla länder. Där finns flera dockor från Storbritannien, några skottar bär traditionell kilt men från England är det vakter och höga ämbetsmän som representerar landet. Saknas bygdedräkter i England? Alla dockor från Rumäna är tillverkade i trä. Från Ryssland ingår

typiska ryska dockor som kan krypa in i varandra. En av de mest unika dockorna är en tupilak. Inuiter tillverkar idag dessa figurer av ben från kaskelotval och tillmäter dem magisk kraft. Dockan påminde mig om ett utsökt arbete i elfenben. Vissa dockor har Jan väntat länge på. Det grönländska dockparet tog ett par år på sig att resa till Jan, men så skulle de också först skaffa vacker pärlbroderad krage och stövlar av sälskinn. Dockparet från Nordkorea kom snabbt efter att Jan samarbetat med nordkoreanska ambassaden. Dockorna från Kanada och USA representerar urbefolkningen och bär indianklädsel.

Den stora samlingen består av 228 individer i olika dräkter och storlekar. De minsta är bara några cm höga och de största är många dm. Dockorna bor i 13 väggskåp där hyllplanen anpassats efter deras storlek.

Hur många länder är representerade? Det är inte lätt av svara på säger Jan och exemplifierar med forna Jugoslaven. När Jan arbetade där utökades samlingen med en docka från varje republik. Idag har världskartan ritats om, Jugoslaven finns inte mer, men har ersatts av flera nya länder.

Vid flera tillfällen har dockorna deltagit i olika utställningar. Nu är det flera år sedan docksamhället slutade att växa och Jan är redo att skiljas från dem. Han önskar att de flyttar till ett nytt gemensamt hem. Lite skämtsamt sa Jan att han vill bespara dödsboet att avhysa dem. Om ingen köpare dyker upp kanske han erbjuder samlingen till en skola med mångkulturella elever som skulle kunna komplettera dockorna med andra attribut från respektive hemland och kultur.

Vi önskar Jan och dockorna en lycklig separation och att de får sprida glädje och kunskap lång tid framöver.

■
text Anna Månsson
foto Ronny Månsson

Dräktparad i Käglinge/Oxie

På Berättarafton i Käglinge var 1/3 av de 90 besökarna klädda i drätt. Egnahemsföreningen bjöd på visning och information om skånska bygdedräkter i nov. 2016. Besökare i drätt bjöds på fri entré, så som det var på Skansen i Stockholm långt tillbaka. Att det är roligt att klä sig i drätt lockade säkert lika mycket som den fria entrén.

Gunnel Lindahl berättade och Ulla Nilsson agerade modell klädd både i underkläder och i komplett drätt. Byten gick inte lika snabbt som på en traditionell modevisning, för bygdedräkter kommer från en tid då vi inte var jätta. Det fick ta tid att byta kläder. Förutom kläder visades smycken. Att hals-smycket striglakorset har formen av Tors hammare med två kulor som symboliserar de två stentavlorna är en mix av asatro och den kristna tron. Bokstäverna IHS ses ofta på smyckena. Det är förkortning för "Jesus Herrens Son", inte "Ingelstad Härads Silver" sa Gunnel skämtsamt.

På slutet samlades alla dräktklädda på scenen och varje enskild person fick berätta om sin drätt. Det var många stolta dräktbärare som själva hade sytt sina dräkter. Det var intressant att se mångfalden bland oxiedräkterna. En drätt som var en kopia av en drätt från Svedala Aggarps socken var speciellt intressant med tanke på att Aggarp tillhörde Vemmenhög fram till 1867 därefter har Aggarp tillhört Oxie. Är detta en oxie- eller vemmenhögsdrätt? Särkarna från Oxie, Vemmenhög och Skytt har samma karakteristiska stora rynkade kragar och dräkterna är i övrigt också snarlika. Några dräkter kom från andra delar av Skåne och ett par dräkter kom från Östergötland och Halland.

text Anna Månsson
foto Kjell Wihlborg

Barsebäcks Folkdanslag besökte St. Petersburg sept. 2016

1-6 sept. var Barsebäcks Folkdanslag inbjudna att besöka Folkdanslaget Domostroj i St. Petersburg. Vi var en stor grupp, 23 dansare och 6 musikanter.

Vårt stora mål med resan var ett kulturutbyte med Folkdansgruppen Domostroj, som bjudit in oss till St. Petersburg. Under våra dagar i staden träffades vi flera gånger och dansade och sjöng tillsammans. Vi dansade dels våra traditionella svenska folkdanser och dels polskor från bl.a. Skåne, Dalarna och Jämtland. Alltsammans uppskattades, inte minst vår fina musik och sång. Domostroj sjöng sina sånger som de också dansade till.

Sång o dansgruppen Domostroj bildades 1984 av studenter på Leningrads statliga universitet. Dom sjunger och dansar mycket traditionsenligt (första ledaren av gruppen var etnomusikolog). Varje sommar besöker dom små ryska byar för att spela in ryska sånger och danser. Gruppen gör mer än 100 uppträdanden per år och är också med i rysk radio och TV.

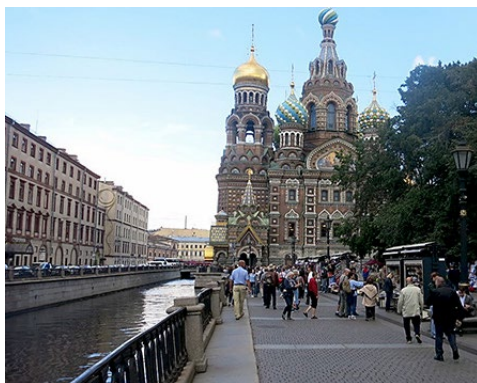
St. Petersburg är en riktigt stor stad, med mer än 5 milj. invånare. Vårt hotell låg nära den stora gatan som heter Nevskij Prospect. På denna transporterade vi oss fram och tillbaka till våra framträdande och utflykter. Ibland till fots, ibland med trådbuss.

Första dagen, var vi på Cirkus Bolshoi, en statlig cirkus, i en riktig cirkusbyggnad. Där fanns lite för barn och mycket för vuxna, bl.a. en otroligt skicklig jonglör som hade hur många hattar som helst i luften samt en avancerad trollkonstnär.

Day 2 dansade vi på Ryska Museet. Under en guidad tur på museet fick vi veta hur det var förr i Ryssland. En fantastisk lokal att dansa i, med speciell akustik. Efter dansen berättade Irina om våra dräkter. Det blev mycket uppskat-

tat. Innan vi dansade hann vi besöka Uppståndelsekyrkan med sina karamellfärgade lökkupoler och spektakulära inre med mosaik och målningar. Här hittade man 1961 en odetonerad bomb från andra världskriget i en av kupolerna.

Day 3 var dansfri. Vi besökte Vinterpalatset och Eremitagemuseet. I Vinterpalatset fanns hur många salar som helst och prakten tog aldrig slut. Man undrar hur dom hittade varandra förr, utan mobil och GPS.

I Eremitagemuseet finns en fantastisk konstutställning med idel kända konstnärer, Picasso, Van Gogh, Matisse m fl. Ibland svårt att förstå storheten, men enastående att titta på.

Day 4 var det uppträde på museet Rerihov tillsammans med Domostroj. Vi hann också med en guidad busstur och en båttur på kanalerna, där vi bl.a. såg den gamla pansarkryssaren Aurora.

Day 5 besökte vi Isakskatedralen som är St. Petersburgs största och världens tredje största katedral. Mer än 100 m hög och med 112 granitpelare i fasaden, en gyllene kupol och massor med guld invändigt. Enorma dimensioner på allt. Efter lunch var vi inbjudna att besöka Svenska generalkonsulatet. Vi blev fantastiskt fint mottagna. Generalkonsuln välkomnade oss och sedan blev det mingel. Våra musikanter passade på att spela svensk folkmusik, mycket uppskattat. Vagg i vagg med generalkonsulatet ligger Svenska kyrkan, där vi skulle dansa tillsammans med Domostroj. Efter besöket på konsulatet fick vi en fin kväll tillsammans. Under kvällen dansade vi både deras och våra danser. Vi lärde bl.a. ut engelska på stor ring. En helkväll i kulturens tecken.

Alla var överens om att det varit en givande, intressant och trevlig vecka och vi ser fram emot att få se Domostroj i Sverige nästa år.

text och foto Klas-Göran Johansson

Julotta med fackeltåg i Oxie 2016

Julottan 2016 blev speciellt minnesrik för besökarna i Oxie kyrka. Utanför entrén fick alla passera mellan två led av folkdansare som bar facklor och var klädda i sina vackra hembygdsdräkter. Ett 50-tal medlemmar från barn-, ungdoms- och vuxengruppen mötte upp denna tidiga morgon för att förgylla kyrkobesöket. Sedan 1969 arrangerar Folkdansens Vänner Malmö, numera Malmö Folkdansare, fackeltåg vid en kyrka i Malmö eller i närområdet. 2016 var det Malmöns äldsta kyrka, nämligen Oxie kyrka, som fick förmånen att få besök. Det sägs att kyrkan byggdes av samma stenhuggare som arbetat med Lunds Domkyrka efter att arbetet där hade avslutats år 1145.

Kyrkan var så gott som fullsatt. Vid Kyrkporten hördes vacker folkmusik på flöjt och violin framförd av Johanna och Joakim Zetterqvist, klädda i hembygdsdräkter från Dalarna. Åhörarna fick också njuta av flera fina musikstycken av dessa skickliga musiker under julottan. Församlingen har tackat för det fina arrangemanget som värmdem i dubbel bemärkelse. Traditionsenligt fortsatte folkdansarna efter ottan med en gemensam frukost, värdar detta år var Camilla och Anders Lindvall. ■

text Anna Månsson
foto Ronny Månsson

Detaljen, Hängslen

Denna gång handlar det om hängslen. Det plagg eller den dräkt del som många gånger var en fästmansgåva, eller fästmögåva.

Äter är exemplen hämtade från Malmö Museers samlingar av dräkt och textil. Museets databas Carlotta

Tre par hängslen är av extra intresse. Ett par är enligt inventeringsblanketten brudgumshängslen. MM 053672 är broderade i ull och silke med både glas- och stålparlor. Mönster av bladrankor och foder av sidenatlas.

De två andra paren är något grövre i sina utföranden. De första har inventeringsnummer MM 028287, kommer från Bara härad och har använts till folkdräkt. Jag läser också att de är vävda i ull och lin i tekniken upphämta. Det noterades vid inventeringen att de är ganska slitna.

Hängslen, MM 012949 är stickade i rött och grönt ullgarn och är enligt inventeringsblanketten också ett par hängslen till folkdräkt.

De tre paren vackra hängslen berättar om ett mångfacetterat arbete. När jag studerar föremål flyger många tankar genom mitt huvud. En tanke är all den kunskap som finns inlagrat i föremålet och vad man kan utläsa utifrån dem. Tänk om jag fått träffa alla dessa människor jag genom åren mött endast via de föremål de skapat!

Hoppas jag även denna gång väckt nyfikenhet att läsa mer om de textila samlingarna. Välkommen att söka i Malmö Museers föremålsdatabas Carlotta.

<http://carlotta.malmo.se/carlotta-mmus/>

text Petra Holmstedt, Textilarkeolog
www.textilarkeologi.wordpress.com

En värdelös tygbit eller en kulturskatt

”Den tygbiten duger inte ens till att tvätta bilen med” sa min praktiske bror om en liten, blå, sliten, smutsig tygbit med ett broderi där färgerna hade fällt. Jag är i alla fall glad att jag fått möjlighet att ta över detta textila fragment. Tygbiten saknar ekonomiskt värde men jag känner historiens vingslag när jag tänker på det lilla broderiet och den skriftliga dokumentationen som följde med.

Det handlar om en bit av en brudlist med broderat årtal 1810 som har tillhört NPD, Nilla Persdotter, en avlägsen släkting till mig från Göinge. Tillsammans med broderiet fanns en skriftlig dokumentation med ägarens namn och släktskap till mig. På baksidan finns några trådar som förefaller vara rester av rött fodertyg. Det broderade mönstret har fällt lika mycket på avigsidan som på rätsidan. De påsydda banden av sammet och siden är så slitna att man bara kan ana hur de en gång har sett ut. Min ambition är att denna tygbit skall bevaras och om den inte rymmes i mina gömmor var min tanke först att överlämna den till närmaste museum. Bygdeskräddaren Gillis Jimheden fick mig att förstå att den i så fall bör återföras till den bygd som den kommer ifrån. Han berättade att det finns en mörkblå brudlist från Göinge på museet i Kristianstad och att det är där denna också hör hemma.

Hitintills har jag bara inspirerats av det vackra mönstret och broderat en kopia. Kanske jag varit lite väl djärv när det gällt färgvalet men jag är övertygad om att originalfärgerna har varit starka och mustiga. Jag har broderat med det som fanns bland mina broderigarner som jag bedömde att i någon mån skulle kunna ha överensstämmt med originalfärgerna, innan tidens tand blekt dem. Resultatet syns på fotot. Märkningen på min list är 2011, ATD (Anna Thoms dotter). För mig känns det mycket bra att använda den nya brudlisten och därigenom på mitt sätt hedra Nilla Persdotter.

Det finns säkert många fler än jag som på sitt sätt kopierat och nyskapat efter gammal förlaga. Det skulle vara trevligt om ni skriver några rader om ert arbete. Bifoga gärna foto för publicering i Pilvisan framöver.

text Anna Månsson

foto Ronny Månsson

Folkmusik och dans i Skåne

Lördagen den 19 augusti hoppas vi få se många Skånska dansare på vår egen dag i Eslöv. Vi planerar att låta våra barn och ungdomar göra en uppvisning på Torget, det är lördag och torgdag vilket innebär mycket folk på stan.

Senare på dagen blir det uppvisningar och samvaro i Trollsjön som är ett vackert parkområde centralt i stan.

Kvällen avslutas med dans i Rotundan som också ligger vid Trollsjön.

Håll utkik efter information via mail men också här i Pilvisan.

Vi ses den 19 augusti
Folkdansringen Skåne

Siv Ohlsson Peter Dunemark
Klas Andersson Anki Nilsson

**Gör din stämma
hörd!**

Lördagen den 22/4
är det årsstämma,
Idrottsvägen 8 Bjuv
www.folkdansringen.se/skane
Vi ses!

I nästa nummer:

Folk och Världsmusikgala i
Helsingborg. Hur var det?
Sommarkalender
Presentation Malmö Folkdansare
Planering för hösten
/Red